

УДК 378.147.018.43(477)

DOI: 10.12958/2227-2844-2020-2(333)-1-21-27

Тетерев Владислав Олегович,
аспірант ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ, Україна.
wladteterev@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-0448-2954>

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ВИКОРИСТАННЯМ E- LEARNING В УКРАЇНІ

Суспільство сьогодні увійшло в новий етап свого розвитку, коли інформаційні процеси стають однією з найважливіших складових життєдіяльності людини, тому на етапі розвитку освіти стала актуальною проблема пошуку нових форм організації навчального процесу. Сучасна система вищої освіти переживає великі зміни, що приводять до вдосконалення і появи нових освітніх технологій. Вищі навчальні заклади повинні активно позиціонувати свій внесок в інноваційний процес, соціальний розвиток і розробляти інноваційні технології, які забезпечать формування професійних умінь у студентів. В даний час зростає кількість інформації, яка так необхідна для отримання, розуміння і засвоєння рівнів освіти. Це спричинило впровадження інформаційних технологій в освіту і формування окремого виду навчання – дистанційного.

Сучасне навчання за своїм змістом є процесом набуття людиною низки компетентностей та досягнення нею високого рівня розуміння навколишньої дійсності у всій багатоманітності її форм та проявів, а також самої себе як суб'єкта й об'єкта цієї дійсності. Формування змісту та призначення навчальної діяльності дозволяє освітній системі незмінно виконувати покладені на неї трансісторичні функції – навчати новому (невідомому) та сприяти розумінню того, що раніше перебувало на лінії лімінальності або й поза нею.

Питанням соціально-економічних передумов самостійної роботи студентів з використанням e-learning в Україні займалися такі вітчизняні науковці: Л. Корсунська, В. Поздняков, М. Михайліченко, Я. Рудик, Г. Іванченко та інші. Попри це, питання соціально-економічних передумов самостійної роботи студентів з використанням електронного навчання залишається маловивченим, унаслідок чого актуалізується детальне дослідження цієї проблеми.

Метою статті є аналіз розвитку самостійної роботи студентів з використанням e-learning освіти в Україні.

E-learning (від англ. Electronic learning – електронне навчання) – система електронного навчання, синонім таких термінів, як електронне навчання, дистанційне навчання, навчання із застосуванням комп'ютерів, мережне навчання, віртуальне навчання за допомогою інформаційно-комунікаційних, електронних технологій. Електронне навчання – це нова філософія навчання, котру називають розумним навчанням. Розумне навчання робить процес навчання ефективним за рахунок переносу навчального процесу в електронне середовище, а це, в свою чергу, надає можливість доступу кожному, розширення кількості бажаючих навчатися з будь-якого місця і у будь-який час.

З цією метою необхідно здійснити перехід від книжкового до електронного контенту, розміщуючи його в репозитарії, зробити його активним. За допомогою інтерактивних технологій студент взаємодіє із програмною системою, обирає та аналізує ту інформацію, яка йому потрібна, що спонукає його до самостійної роботи.

Саме тому, необхідно оновлювати навчальні курси. Вони мають забезпечувати якість освіти, мотивацію студентів, залучаючи студентів до творчої, навчальної і наукової діяльності. Навчальні курси мають бути інтегрованими, включати мультимедійні фрагменти, зовнішні електронні ресурси. Необхідно дотримуватися таких вимог: гнучкість, інтеграція, індивідуальна траєкторія, мобільність та ін. Цим властивостям відповідатиме електронний курс, а також електронний підручник (Що таке SmartEducation, 2017).

Використання сучасних інформаційних технологій у процесі навчання, а зокрема – smart-технологій визначається рядом факторів:

- зростанням швидкості передачі інформації та знань;
- необхідністю динамічної адаптації студентів та фахівців до оточуючого середовища та соціальних змін, що відбуваються у ньому;
- необхідністю реформування систем навчання у відповідність до вимог інформаційного суспільства (підвищення продуктивності праці; прозорість та гнучкість освітніх процесів; навчання у відповідності до потреб та здібностей студентів);
- збільшення результативності навчання (розвиток інтелектуальних здібностей студентів);
- підвищення інтересу до навчання в цілому;
- поліпшення якості навчального процесу завдяки активізації творчого потенціалу студентів (Поздняков В. А., 2013).

Крім того, E-learning є доступною для усього суспільства країни. Можливості, які відкриває електронне навчання і Smart-технології, мають стати особливо привабливими для людей з обмеженими можливостями, мешканців віддалених регіонів, молодих мам, українців, які проживають за кордоном. До позитивних сторін застосування Smart-технологій в навчальному процесі відноситься:

- можливість їх використання під час викладання різних дисциплін;
- висока ефективність засвоєння знань;
- підвищення інтересу до навчання у студентів;
- сучасність технологій і розуміння та сприймання їх студентами як природної складової молодих людей, що робить їх життя зручним інструментом для розвитку творчого потенціалу (Корсунська Л. М., 2013).

Стрімкий розвиток інформаційних технологій обумовлює значну кількість використання електронних ресурсів і різних засобів інформаційно-комунікаційних технологій системи SMART-освіти з метою мотивації студентів закладів вищої освіти до безперервного отримання знань.

Сьогодні Україна рішує крокує до електронної освіти (e-learning), яка є ключовою рушійною силою в багатьох галузях і необхідною умовою розвитку сучасного суспільства. Ефективність упровадження електронної освіти є очевидною, оскільки це й дистанційне навчання, й управління освітнім процесом, й автоматизація документообігу освітніх закладів. Переваги електронної освіти – це економія часу, збільшення швидкості запам'ятовування навчального матеріалу на 15-25% порівняно з денною формою навчання, можливість навчання в зручному темпі і в будь-який час, доступність навчання для всіх категорій студентів, можливість повернення до матеріалу, який є не зовсім зрозумілим, необмежену кількість разів (Михайліченко М. В., Рудик Я. М., 2016).

На основі аналізу світових тенденцій розвитку дистанційної освіти вважаємо за доцільне виокремити такі тенденції розвитку дистанційної освіти в Україні: інформаційно-технологічну, нормативно-правову, фінансово-економічну, інституційну, науково-методичну та організаційно-педагогічну. Інформаційно-технологічна тенденція розвитку дистанційної освіти в Україні тісно пов'язана з інформатизацією, яка на сучасному історичному етапі має стратегічне значення для нашої країни. У наш час виробництво інформаційного продукту через його високу товарну вартість є важливим чинником економічного розвитку країни. Інформаційні технології, проникаючи в усі галузі діяльності людини, змінюють характер праці як у виробничій, так і у невиробничій сферах, впливають на структуру національної економіки, підвищують рівень інформування широких верств населення й таким чином сприяють демократизації суспільства. Ці тенденції, що в усьому світі визначаються як процес інформатизації, позначаються на житті суспільства. Порівняно з традиційними індустриальними методами їх застосування дає можливість забезпечити підвищення рівня матеріалізації інтелектуальної праці і якості виробів. Саме через це найбільш розвинуті країни світу отримують на міжнародних ринках значні переваги. На відміну від зарубіжних моделей, українська дистанційна освіта більш наближена до нашого споживача і є більш демократична. Органічно поєднуючи в собі змішані технології відкритої

освіти, українська дистанційна освіта стає найбільш доступна широким масам населення, роблячи можливим здобувати освіту не на все життя, а все життя (Іванченко Г. В., 2019).

Стрімкий розвиток дистанційної освіти для України є перспективною формою вищої освіти. На Заході ця форма з'явилася вже досить давно і має велику популярність серед студентів через її економічні показники і навчальну ефективність. Дистанційну форму навчання ще називають «освітою на протязі всього життя» через те, що більшість тих, хто навчається – дорослі люди. Багато хто з них вже має вищу освіту, проте через необхідність підвищення кваліфікації або розширення сфери діяльності у багатьох виникає потреба швидко і якісно засвоїти нові знання і набути навички роботи. Саме тоді оптимальною формою може стати дистанційне навчання.

Важливо зазначити значення терміну «дистанційна освіта», який означає таку організацію навчального процесу, у якому основна увага приділяється самостійному навчанню студента. Таке середовище навчання характеризується тим, що студент часто віддалений від викладача в просторі або в часі; у той же час, студенти та викладачі мають можливість здійснювати діалог між собою за допомогою засобів телекомунікації. Дистанційна освіта дозволяє вчитися жителям регіонів, де немає інших можливостей для професійної підготовки або отримання якісної вищої освіти, немає університету потрібного профілю або викладачів необхідного рівня кваліфікації. Основні принципи дистанційної освіти – це встановлення інтерактивного спілкування між студентом та викладачем без забезпечення їх безпосередньої зустрічі і самостійне освоєння певного масиву знань і навичок за обраним курсом при використанні певних інформаційних технологій.

На наш погляд, дистанційне навчання слід розглядати як нову форму навчання і, відповідно, дистанційну освіту (як результат, так і процес, систему) як нову форму освіти, хоча вона не може розглядатися як абсолютно автономна система. Дистанційна освіта будується відповідно до тих самих цілей і змісту, що і очне навчання, але форми подачі матеріалу і форми взаємодії суб'єктів навчального процесу між собою суттєво відрізняються. Дидактичні принципи організації дистанційного навчання (принципи науковості, системності і систематичності, активності, принципи розвивального навчання, наочності, диференціації та індивідуалізації навчання) аналогічні очному навчанню, але специфічною є їх реалізація (Тетерев В. О., 2019).

Зважаючи на викладене вище, ми можемо спрогнозувати певні тенденції розвитку дистанційного навчання, такі як: збільшення кількості масових відкритих дистанційних курсів; розробка програм дистанційного навчання, інтеграція ІКТ у навчальний процес дистанційної освіти; комбінування переваг дистанційного навчання із класичною формою освіти; моніторинг досягнень вищих навчальних закладів не лише в межах України, а і в усьому світі і подальше використання корисного досвіду.

Безсумнівно, дистанційне навчання займає все більшу роль у модернізації та вдосконаленні української освіти. Саме тому вищі навчальні заклади України повинні орієнтуватись на покращення наданих освітніх послуг, шляхом поступового включення дистанційних курсів в навчальних процес.

Список використаної літератури

1. «Що таке SmartEducation?». Розумна освіта для розумного суспільства – 2017 р. URL: <http://smarteducatoin.blogspot.com/2017/06/smart-education.html?m=1>
2. Корсунська Л. М. Концепція smart-освіти: загальне навчання, цифрові підручники і smart-школи. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2013. №11. С. 77–80.
3. Поздняков В. А. Практична реалізація адаптованої системи якості підготовки smart-суспільства. *Вісник наукових досліджень*. 2013. №6. С. 70–75.
4. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології: навчальний посібник. К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с.
5. Іванченко Г. В. Тенденції розвитку дистанційної освіти в Україні, м. Вінниця. URL: http://www.vtei.com.ua/images/VN/31_03.pdf
6. Тетєрєв В. О. Переосмислення поняття самостійної роботи студентів в умовах використання технологій дистанційної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2019. № 1(1). С. 285–290. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>

References

1. «Shcho take SmartEducation?». Rozumna osvita dlia rozumnoho suspilstva – 2017 r. [«What is SmartEducation?». Smart Education for the Smart of society – 2017]. Retrieved from <http://smarteducatoin.blogspot.com/2017/06/smart-education.html?m=1> [in Ukrainian].
2. Korsunska, L. M. (2013). Kontseptsiiia smart-osvity: zahalne navchannia, tsyfrovi pidruchnyky i smart-shkoly [Smart education concept: general education, digital textbooks and smart schools]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of gifted personality*, 11, 77-80 [in Ukrainian].
3. Pozdniakov, V. A. (2013). Praktychna realizatsiia adaptovanoi systemy yakosti pidhotovky smart-suspilstva [Practical implementation of an adapted quality system for smart-society training]. *Visnyk naukovykh doslidzhen – Bulletin of scientific researches*, 6, 70-75 [in Ukrainian].
4. Mikhailichenko, M. V. & Rudyk, Ya. M. (2016). Osvitni tekhnolohii [Educational technologies]. K.: TsP «KOMPRYNT» [in Ukrainian].
5. Ivanchenko, H. V. Tendentsii rozvytku dystantsiinoi osvity v Ukraini, m. Vynnytsia [Trends in the development of distance education in Ukraine, Vinnitsa]. Retrieved from http://www.vtei.com.ua/images/VN/31_03.pdf
6. Tietieriev, V. O. (2019). Pereosmyslennia poniattia samostiinoi roboty studentiv v umovakh vykorystannia tekhnolohii dystantsiinoi osvity [Rethinking the concept of independent work of students in the conditions of use of technologies of distance education]. *Visnyk*

Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedagogichni nauky – Bulletin of Lugansk Taras Shevchenko National University. Pedagogical Sciences, 1 (1), 285-290. Retrieved from <http://nbuv.gov.ua/UJRN/> [in Ukrainian].

Тетерев В. О. Соціально-економічні передумови самостійної роботи студентів з використанням e-learning в Україні

У статті розкрито питання соціально-економічних передумов самостійної роботи студентів з використанням e-learning в Україні.

Зазначається важливість переходу від книжкового до електронного контенту для взаємодії студента із програмною системою, який обирає та аналізує ту інформацію, яка йому потрібна, що спонукає його до самостійної роботи.

Проаналізовано ряд факторів для впровадження e-learning в сучасну систему освіти. Висвітлено позитивні сторони застосування Smart-технологій в навчальному процесі до яких відносяться: можливість їх використання під час викладання різних дисциплін; висока ефективність засвоєння знань; підвищення інтересу до навчання у студентів; сучасність технологій і розуміння та сприймання їх студентами як природної складової молодих людей, що робить їх життя зручним інструментом для розвитку творчого потенціалу. Зазначено соціально-економічні переваги електронного навчання.

На основі аналізу світових тенденцій розвитку дистанційної освіти встановлено такі тенденції розвитку дистанційної освіти в Україні: інформаційно-технологічну, нормативно-правову, фінансово-економічну, інституційну, науково-методичну та організаційно-педагогічну. Акцентується увага на тому, що значення терміну «дистанційна освіта» означає таку організацію навчального процесу, у якому основна увага приділяється самостійному навчанню студента.

Ключові слова: самостійна робота студентів, дистанційна освіта, освітня система, smart-освіта, smart-технології.

Тетерев В. О. Социально-экономические предпосылки самостоятельной работы студентов с использованием e-learning в Украине

В статье раскрыты вопросы социально-экономических предпосылок самостоятельной работы студентов с использованием e-learning в Украине.

Отмечается важность перехода от книжного до электронного контента для взаимодействия студента с программной системой, который выбирает и анализирует ту информацию, которая ему нужна, что побуждает его к самостоятельной работе.

Проанализирован ряд факторов для внедрения e-learning в современную систему образования. Освещены положительные стороны применения Smart-технологий в учебном процессе, к которым относится: возможность их использования при преподавании различных дисциплин;

высокая эффективность усвоения знаний; повышение интереса к обучению у студентов; современность технологий и понимания и восприятия их студентами как естественной составляющей молодых людей, делает их жизнь удобным инструментом для развития творческого потенциала. Указано социально-экономические преимущества электронного обучения.

На основе анализа мировых тенденций развития дистанционного образования установлены следующие тенденции развития дистанционного образования в Украине: информационно-технологическую, нормативно-правовую, финансово-экономическую, институциональную, научно-методическую и организационно-педагогическую. Акцентируется внимание на том, что значение термина «дистанционное образование» означает такую организацию учебного процесса, в котором основное внимание уделяется самостоятельному обучению студента.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, дистанционное образование, образовательная система, smart-образование, smart-технологии.

Tietieriev V. Socio-Economic Prerequisites for Independent Work of Students Using E-Learning in Ukraine

The article deals with the issues of socio-economic prerequisites for independent work of students using e-learning in Ukraine.

The importance of the transition from book to electronic content for the interaction of the student with the software system, which selects and analyzes the information that he needs, which prompts him to work independently, is noted.

A number of factors for the implementation of e-learning in the modern education system are analyzed. Positive aspects of the use of Smart technologies in the educational process are covered, which include: the possibility of their use in teaching different disciplines; high efficiency of mastering knowledge; increasing interest in student learning; the modernity of technology and the understanding and perception of their students as a natural component of young people, which makes their lives a convenient tool for developing creative potential. The socio-economic benefits of e-learning are outlined.

On the basis of the analysis of world tendencies of development of distance education the following tendencies of development of distance education in Ukraine are established: information-technological, normative-legal, financial-economic, institutional, scientific-methodical and organizational -pedagogical. Attention is drawn to the fact that the meaning of the term "distance education" means the organization of the educational process, in which the focus is on independent student learning.

Key words: independent work of students, distance education, educational system, smart-education, smart-technologies.

Стаття надійшла до редакції 09.01.2020 р.

Прийнято до друку 01.03.2020 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О. Л.